

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694 – 528X

Sayı: 18

Ekim – Kasım – Aralık 2009

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZISTAN

ENGLISH

РУССКИЙ

КЫРГЫЗЧА

“KÜRT SORUNU” VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Serhan ÜNAL

serhan_u@ug.bilkent.edu.tr

Özet

Türkiye, sahip olduğu coğrafya ve ekonomik kaynaklar sebebiyle, Dünya hâkimiyetini sürdürme peşinde koşan odaklar açısından son derece önemlidir. Türkiye’yi uysallaştırmak veya bir şekilde kontrol edilebilir hale getirmek için türlü yollar denenmektedir. Bu yollardan en güncel olanı, Anadolu coğrafyasında iç karışıklık yaratmaktır. Çıkarılmak istenen karışıklık, daha çok terör ve onun üzerinden geliştirilmek istenen Türk-Kürt düşmanlığı olarak kurgulanmaktadır. Terör sorunu, özellikle son zamanlarda “Kürt Sorunu” diye adlandırılmaya başlanmış ve böylece sorun etnik temellere oturtulmak istenmiştir. İşte bu çalışmada, varolan sorunun “Kürt Sorunu” olarak adlandırılmamasının neden daha mantıklı olduğunu tarihten de yararlanarak açıklamaya çalışacak ve günümüzde gelinen noktada meselenin nasıl çözülebileceğine dair birkaç öneri sunacağım.

Anahtar Kelimeler: Kürt Sorunu, Terörizm, Kürtler, Bölücülük.

Abstract

Turkey, because of its geography and the economic sources that it has, is extremely important for those power owners who seek the world hegemonia. To make Turkey subdued or turn into a controllable form various ways are tried. The most updated one of these, is to create internal agitations in Anatolia. The type of agitations tried are mostly set up on creating the Turk-Kurt hostility maintained via terrorism. The terror question, especially in recent times, has began to be called as the “Kurdish Question” and by this it is wanted to put it onto ethnicity. Here in this study, I will try to explain why the existing problem cannot be a “Kurdish Question” by using history and I will also present several proposals on how to solve it which appears a problem us today.

Key Words: Kurdish Question, Terrorism, Kurds, Seperatism.

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694 – 528X

Sayı: 18

Ekim – Kasım – Aralık 2009

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZISTAN

ENGLISH

РУССКИЙ

КЫРГЫЗЧА

1) GİRİŞ

Dünya'nın stratejik bölgelerinden Anadolu'da 2200 yıldır var olan ve burayı bin yıldır kesintisiz yönetebilen bir millet olan Türkler ve onların burada kurduğu 3. yaygın (tüm Anadolu coğrafyasında) devlet olan Türkiye Cumhuriyeti Devleti, siyasi, askeri ve ekonomik önemi yüzünden ciddi bir baskı altındadır. Bu baskının temel amacı, Türkiye coğrafyasında “yönlendirilebilir ve kullanılabilir bir devlet(çikler)” oluşmasını sağlamaktır. Bunun dışındaki tüm amaçlar, birincil amaca hizmet eden yan amaçlardır ve istenen temel amaca ulaşıldığında tamamen unutulacak unsur ve temeller üzerine kurulmaktadır. Dünya'daki şiddetli psikolojik saldırılardan biri olarak tanımlayabileceğimiz bu “**Türkiye’yi uysallaştırma operasyonu**”, Osmanlı'nın duraklama devrine girdiği yıllarda başlamış; o zamandan beri çok çeşitli yöntemlerle devam etmiştir. Bu süreçte Batı tam zafere ulaştığını düşünürken yorgun ve paslı Türk süngüsü tüm hayalleri yıkmıştır.

İşte bu yenilgiyi ve istediğini tam alacakken elinden kaçırmayı hazmetmeyi bir türlü başaramayan odaklar, eskisinden çok daha etkili bir şekilde baskı yapmaya başlamıştır. Fakat, artık karşılarında bitik ve hantallaşmış Osmanlı'yı değil, “Türk cesaret ve vatanseverliğinin çelikleşmiş ifadesi” olan yeni Türkiye Cumhuriyeti'ni bulduklarından onlar da tekniklerini güncelleştirmişlerdir.

Eskiden uydurdıkları bir bahane ile Osmanlı topraklarını işgal etmeye alışan Batılı devletler, artık onun yerine, mozaik değil mermer olan yekpare milleti bölüp parçalayarak “kardeşi kardeşe kırdırma” yoluna gitmeyi daha uygun bulmuşlardır. Bu amaca hizmet için ta 1800'lerden beri ayaklandırmaya çalıştıkları bazı Kürt kökenli Türk vatandaşlarını önce 1925'te Şeyh Sait ayaklanması, 1926'da Ağrı ayaklanması ile, daha sonra 1937 Dersim isyanı ve özellikle 1980 sonrası *Partiye Karkeren Kürdistan* (PKK)¹ adı altında devlete saldırtanların asıl niyetleri, **Ortadoğu'da Batı'nın çıkarları doğrultusunda** kullanılacak yeni bir kimlik yaratmaktır. 14 Temmuz 1959'da Kerkük'te Türkmenlerin katledilmesi de aynı amaca hizmet etmektedir.²

Fakat tüm mesele Batı'nın kışkırtmaları değildir. Zaten Batı'ya veya başka bir dış güce bu konuda kızmak, onu suçlamak mantıklı bir hareket tarzı da değildir. Tarihin ta ilk dönemlerinden beri en geçerli uluslararası ilişkiler teorisi olan gerçekçi (realist) politika anlayışına göre her türlü uluslararası ilişkinin temelinde ulusal çıkarlar ile güç politikaları (*power politics*) yatar.³ Başta İngiltere ve Amerika olmak üzere Kazım Karabekir'in ifadesiyle “bizi parçalayarak yutmak isteyen harici kuvvetler”in⁴ çıkarları, Türkiye'nin zayıflamasında ve mümkünse parçalanmasında yattığına göre, bu konudaki çabalarından dolayı, milli çıkarlarını gözetiyorlar diye, onlara kızmak yersiz ve hatta saçmadır. Onlar elbette bunu yapacaklardır. Türkiye'ye düşen, buna uygun ortam ve imkân yaratmamaktır.

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694 – 528X

Sayı: 18

Ekim – Kasım – Aralık 2009

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZISTAN

ENGLISH

РУССКИЙ

КЫРГЫЗЧА

Harici odakların yanında devletin de bazı eksikleri vardır. Bir tespit olarak, genelde Güneydoğu ve Doğu Anadolu bölgesinin bir kısmında yaşayan Kürt kökenli vatandaşlar, dini motiflere daha sıkı bağlıdırlar. Dini motif derken kastedilen, daha dindar oldukları değildir. Zaten Türk halkı genel anlamda dindar sayılabilir. Kastedilen, onların şeyhlik ve benzerleri gibi dini duygular üzerinden varlığını sürdüren kavramlara daha bağlı oldukları gerçeğidir. Bu durumun en önemli iki nedeni, o bölgelerdeki eğitim koşullarının diğer bölgelere oranla daha kısıtlı olması ve en az onun kadar önemli olan diğeri de 2008 Türkiye'si'nde hala aşiret yapısının yıkılamamış olması olabilir. Eğitim eksikliğinde, yeterli dini eğitimi alamayan bireyler dinlerini o bölgedeki şeyhlerden öğrenmek zorunda kalır ve zamanla birer mürit haline gelir, şeyhinin isteklerine, doğruyu yanlıştan ayırmaksızın uyan bir kul durumuna düşer. Kazım Karabekir bunu, “Şeyhlerin önünde diz çöküp havlayacak kadar cahil halk” diye ifade eder. Böyle insanların, eğer şeyhi yabancılarla çıkar birliği yapmışsa, tıpkı Sait Molla gibi, yanlış davranışlarda bulunması doğal bir hal alır.

Önemle vurgulanmalıdır ki, Kürtler Osmanlı zamanında halifeye tamamıyla bağlıydılar. Bu da, onların İslam'a ne denli önem verdiklerini kanıtlar. Bu sebeple aslında “Dini Birlik” i ayrı bir başlık altında incelemek gerekir ancak, bu çalışmada din etkeninin yalnızca çözüm konusundaki etkilerinden kısaca bahsedilecektir. Yalnız, bu iddiayı doğrulamak için son derece basit bir örnek olarak bir İngiliz büyükelçisinin kendi dışişleri bakanına yazdığı Mart 1926 tarihli mektubuna başvurulabilir. Mektupta, Güneydoğu'yla ilgili şu tespit yapılır: “... İslamcı bir hükümet bu durumu kendi lehine kolayca çevirebilirdi.”⁵ 22 Temmuz 2007 seçimlerinde bölgede yapılan propagandaların niteliği ve alınan oylar dikkate alındığında, bölgede dini kimliğin önemi daha rahat anlaşılır. Aynı zamanda PKK-halk ilişkilerini anlatan komutanlar da buna işaret eder.⁶

Eğer bir devlet kurulalı 85 yıl olmasına rağmen, halkının bir kısmı devletin resmi dili olan Türkçe'yi hala bilmiyorsa, ortada bir yanlış olduğu açıktır. Sahip olunan yaşam kültürlerinin, yöresel ayrılıkların da etkisiyle biraz daha farklılaştığını düşününce dilin önemi daha da artar. Tabii, bu bölgeyi memurlar için bir sürgün yeri olarak kullanmak da devletin hatalarından biridir. Cumhuriyetin ta ilk yıllarından beri⁷ böyle olan bu durumu bir an önce değiştirmek çok hayati bir öneme sahiptir. Aksi durumda, “Burası vatan değil mi?” sorusunun akıllara gelmesi doğaldır.⁸

Türk basınının neredeyse tüm etkin kuruluşlarını çeşitli yollarla dümen suyuna sokan Batı, basın desteğini de kullanarak, ortaya “Kürt Sorunu” adında bir kavram atmış ve bunu her fırsatta tekrarlayarak zihinlere yerleştirmeyi de amaç edinmiştir. Bu kavramın üzerinde ısrarla durulmasının sebebi de çok açıktır. Amaç, akademik çalışmalarla Türklükten ayrı oldukları kanıtlanmaya çalışılacak olan Kürtlerde; bağımsızlık düşüncesinin oluşmasını sağlamaktır. Bu sayede, evladı olduğu milletle hiçbir sorunu olmayan insanlar da huzursuzluk ve güvensizlik

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694 – 528X

Sayı: 18

Ekim – Kasım – Aralık 2009

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

ENGLISH

РУССКИЙ

КЫРГЫЗЧА

ortamının içine çekilerek toplum etnik kamplara ayrılacak ve 250 yıldır düşmeyen kale, içeriden düşürülecektir.

Oysa, varolan sorunun adı, “**etnik merkezli bir Kürt Sorunu değil, siyasal merkezli bir Kürtçülük ve Terör Sorunu**” dur. Türkiye’nin başına gaile çıkaranların içinde yalnızca bir kısım Kürtler değil, Kürtlükle ilgisi olmayan kimseler de vardır. “Bu ülkede terör ve onu kullanan odaklar olmasa böyle bir huzursuzluk olur muydu?” sorusuna verilebilecek tek yanıt, “Hayır, olmazdı.” olduğuna göre mesele, tamamıyla terör ve onun siyasi amaçlara göre yönlendirilmesiyle ilgilidir. “Güneydoğu Sorunu” tanımlaması da en az bir önceki ifade kadar yanlıştır. “Güneydoğu Anadolu Türkiye’ye dâhil olmasa böyle bir huzursuzluk olur muydu?” sorusuna verilecek tek yanıt “Evet, olurdu.” olabilir. Çünkü mesele, Türkiye’nin bir şekilde uysallaştırılmasıdır. Güneydoğu olmasa bir başka bölgede benzer kışkırtmalar yapılmaya çalışılacaktı. Bir an için Türkiye’de herhangi bir terör sıkıntısının olmadığını kabul edelim. Türk ve Kürt unsurlar arasında, terörden bağımsız herhangi bir sorun var mıdır? Yanıt, hayır’dır.

Bölünmeyi destekleyen unsurların, “Kimin toprağı kime veriliyor?” sorusunu da yanıtlamaları Türkiye’de sıklıkla dillendirilmektedir. Dolayısıyla mesele, tamamıyla terörün varlığıyla ilgilidir. Kürt kökenli Türk vatandaşlar yalnızca bir araç olarak kullanılmaya çalışılmaktadır. Bu durumun en açık kanıtlarından biri de, Yugoslavya’da Hırvatlar Hırvatlar’ın, Sırlar Sırlar’ın yanına giderken, Güneydoğu’da bir şekilde yerinden olmuş insanların Irak’ın Kuzeyi’ne değil, Türkiye’nin Batı’sına gitmiş olmalarıdır. Bu da göstermektedir ki, Türkiye’de şu anda tamamen etnik bir sorun yoktur.

Temel tezi Kürtlerin Türklere farklı bir millet olduğu **varsayımı** olan odaklara verilecek ilk yanıt, Kürtlerin Türklükten ayrı olmadıkları ve Kürt ile Türk’ün aynı soydan geldikleri, doğal farklar dışında aynı kültürü yaşadıklarıdır. Elbette kimlik son noktada kişinin kendi kabulüne bağlıdır ve her kimlik tanımlaması saygın olmalıdır ancak; tarihi gerçekleri de ortaya koyarak kimliğin yabancı yönlendirmeler olmadan tanımlanmasını sağlamak ve günümüzdeki durumu tarafsızca yorumlayabilmek gerekir.

İşte bu çalışmada, bazı kaynaklardan derlemeler ve bazı diğer tespitlerle Türkiye’de neden “Kürt Sorunu”nun olmadığını anlatmaya, zihin bulanıklığı ve klasik hamasi yaklaşımlardan kurtularak bu yorumu yapmaya çalışacağım. **Akademik kaynaklar kadar herkesin kolayca ulaşabileceği kaynaklardan da yararlanarak**, insanların konu hakkında genel bir çerçeve edinebilmelerini sağlamak çalışmanın temel amaçlarından biridir. Ayrıca bu çalışmada, “kısa vadeli geçici önlemler” ve “uzun vadeli kalıcı önlemler” olmak üzere iki ana tipte çözüm önerileri de sunulacaktır. Birçok kaynaktan farklı tipte bir yaklaşımla ele alınacak çözümlerin dikkate değer nitelikte olmasının, çalışmanın başarılı yanlarından biri olması umulur.

2) KENDİNİ TÜRK HİSSETMEK

Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları, yoğun bir yönlendirme altında kalmalarına karşın, en az bin yıllık beraberliğin getirdiği kaynaşmışlık ile hiçbir zaman ayrı-gayrılık hissine kapılmamışlardır. Özellikle Güneydoğu Anadolu bölgesinde yaşayan Türk vatandaşlarına hitaben de hazırlanan Avrupa Birliği (AB) ilerleme raporlarının, yine AB fonlarıyla destekli Demokratik Toplum Partisi (DTP) ve diğer yerli odakların düzenlediği etkinliklerin ve de dağıttıkları broşürler ile yapılan yayınların açıkça yapay bir **gayritürk milli kimliği** yaratma amacına yönelik olduğu ortadadır. Türkiye'ye gelen AB komiserlerinin, çoğu kez Ankara'dan bile önce Diyarbakır'a gitmeleri ve orada yerli halkın seçtiği belediye başkanları ile görüşmeleri de, birçok NATO⁹ haritasında ve diğer birtakım haritalarda¹⁰ Güneydoğu'nun "Kürdistan" olarak gösterilmesi de, sık sık yetkili ağızlardan yapılan "Kürdistan" gafları da, Ahmet Altan¹¹ ve Yılmaz Erdoğan gibi ünlülere yazdırılan yazılarda işlenenler¹² de bu yönlendirmenin hep aynı amaca hizmet eden ince yöntemleridir.

İşte bu basit bir-iki örneğin bile gösterdiği apaçık bir gerçek vardır. O da yukarıda da söylenen, Türk halkının yoğun bir yönlendirme çabası altında olduğudur. Bu saldırının, bunca ince detaya karşın niçin tam olarak işe yaramadığı incelenmelidir.

Sebepe şudur, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının kendilerini Türk milletinden dışlanmış hissetmelerini gerektirecek hiçbir mantıklı gerekçe yoktur. Herkes, sokakta istediği aidiyeti ile dolaşabilir ve sonra kendilerini ne olarak hissettikleri sorulduğunda, çok büyük yüzdelerle ya Türk ya da Müslüman yanıtını verir.¹³ Diğer seçenekler ise çok düşük oranlarda kalmaktadır. Elbette yöresel farklılıklar vardır; ancak bu farklılıkların nedeni de uygulanan yönlendirmedir ve buna rağmen sonuçlar ancak birkaç puan oynamaktadır. Yapılan geniş kapsamlı bir toplumsal yapı araştırmasında¹⁴, "kendini Türkiye'ye ait hissetmek" birinci sırada önemli görülürken bunu dini kimlik takip etmektedir. Aynı araştırmada, "kimliğini yaşamakta hiçbir sorun yaşamadığını" söyleyenlerin oranı %82,55'tir ve "Kürt Sorununun nedeni" sorusuna %87,03 oranında "**yabancı devletlerin kışkırtması**" yanıtı verilmiştir. Dış etkilerin önemi, İsmet İnönü'nün yaptığı doğu gezisinin ardından 21 Ağustos 1935 tarihinde tamamladığı Kürt raporunda da aynı doğrultuda tespit ediliyor şu satırlarla: "Fransız istihbarat zabıtları her istedikleri anda Kürt reislerini çeteler halinde memleketimize saldırtmaya muktedirler."¹⁵

Vatandaşların kendilerini dışlanmış hissetmediklerine dair bir anket sonucu da "Ülke yönetimine katıldığınıza veya onu etkilediğinize inanıyor musunuz?" sorusuna verilen yanıtıdır. Bu soruya "evet" yanıtı verenlerin oranı Batı'da %44.30 iken Doğu'da %46.90'a ulaşmaktadır. Sırf bu sonuç dahi, hiçbir vatandaşımızın kendini dışlanmış hissetmediğini gösteren apaçık bir kanıttır.¹⁶ Kürt kökenli vatandaşların Türkiye Cumhuriyeti ile bir sorunları olmadığına yönelik iddiaya bir destek de İngiliz aydını Andrew Mango'da bulunabilir: "Aslında Kürt kökenli Türk vatandaşlarının çoğu, yoksulluktan kurtulma dışında bir amaç taşımamaktadır."¹⁷

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694 – 528X

Sayı: 18

Ekim – Kasım – Aralık 2009

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZISTAN

ENGLISH

РУССКИЙ

КЫРГЫЗЧА

Tabii bu kardeşlik duygusunun altında yatan bir diğer önemli sebep de henüz 80 yıl önce tüm vatandaşların aynı cephede kucak kucağa ölerek Yunan ordusuna karşı memleketini korumuş olmasının getirdiği ılık hatıralardır. İstiklal Savaşı'nda Kürtlerden çok Türkler Ankara'ya, Mustafa Kemal'e isyan etmiştir.¹⁸ Bu açıdan bakıldığında, bugün kendini Türklükten soyutlamaya çalışarak ayrımcılık yapanların da büyük kısmının, örneğin bir savaş sırasında militle tekrardan kucaklaşacaklarını söylemek hiç de saçma sayılamaz. Zaten bunun örnekleri, yanlış bir davranış olarak şüpheyle yaklaşılan bölgelerde yapılan teröre lanet mitinglerinde görülmüştür.¹⁹ Birtakım partilere verilen oylarda, o bölgelerde halka yapılan baskının ve korkutmanın etkisi de azımsanamaz.

Tüm bunların yanında, kabul edilmelidir ki, son dönemde artan şehit cenazeleri, terör örgütü “Kürt Ordusu PKK(!)”nın sözcülüğüne soyunan partilerin açıklamaları ile yerli ve yabancı kalemlerden yazılan yazılar etkili olmuştur ve buna bağlı olarak da toplum, yavaş yavaş Türk'ü Kürt'ünden ayırışan bir toplum haline gelmiştir.²⁰ Karşısındaki insandan çeşitli açılardan kuşku duyan bireylerden oluşan bir millet yapısı çok da sağlıklı değildir. Dolayısıyla, bu rahatsızlık derhal giderilmelidir.

Türklükten ayrı bir kimlik olduğunu öne sürerek bir hayalin peşinden koşanlar, yani Kürt vatandaşlara azınlık hakkı verilmesini ve hatta olumlu ayrımcılık yapılmasını isteyenlerin dayandıkları temel bütünüyle çürüktür. Türkiye'de hiç kimseye siyasal veya başka bir anlamda olumsuz ayrımcılık yapılmamaktadır ve olumsuz ayrımcılığın, yani sorunun, olmadığı yerde olumlu ayrımcılık ihtiyacı olamaz. Bu ihtiyaç temellendirilmediği yanıtlanmadığı takdirde, olumlu ayrımcılık isteği temelsiz ve çökmeye mahkûm bir iddia olarak kalacaktır.

Kısaca, Anadolu ahalişi çözülmesi gereken bazı sorunlara rağmen, ezici çoğunlukla kendini Türk hissetmekte ve diğer kimlikleri reddetmektedir. Unutulmamalıdır ki, herkesin birtakım alt aidiyetleri olabilir de bu, esas olan aidiyeti değiştirmez. Bu iddiaya kanıt olarak gösterilecek milyonlarca örnek vardır. Kürt kökenli olduğunu asla saklama gereği duymadan söyleyebilen; ancak Türk milli kimliği konusunda her Türk vatandaşı gibi Türk olduğunu unutmadan davrananlar ve bunu benliklerinin en derin yerinde hissedenler, örnek olarak kastedilenlerdir.

3) MİLLİ TARİH VE KÜLTÜR EKSİKLİĞİ

Cumhuriyet'in kurucu kadrosunun, yapılması gereken acil işleri büyük bir kararlılıkla yapıp bitirmesinden sonra, 1931'de Türk Tarih Kurumu (TTK)'nin kurulması, milli tarihin uluslaşma sürecinde ne denli önemli olduğuna dair açık bir kanıttır. Çünkü, vatandaşlara bir millete aidiyet duygusu kazandırabilmenin ön şartı, onlara övünebilecekleri köklü bir geçmiş

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694 – 528X

Sayı: 18

Ekim – Kasım – Aralık 2009

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZISTAN

ENGLISH

РУССКИЙ

КЫРГЫЗЧА

sunmak ve kim olduklarına, köklerinin nereye ve kimlere dayandığına dair sorularına tatmin edici yanıtlar verebilmektir.

Aynı şekilde, tarih gibi dil ve diğer kültür²² özelliklerini açıkça ortaya koymak da milli bir kimlik oluşturmak açısından son derece önemlidir. 1932 yılında Türk Dil Kurumu (TDK)'nin kurulması da, öncelikle bu amaçla gerçekleştirilmiştir. Çalışmalarına devam eden bu iki kurum, gerek ulusal tarihin aydınlatılmasında son derece önemli çalışmalar yapmakta ve de gerek Türkçe'yi yabancı dillerden kurtararak anlaşılabilirliğini artırmakta çok başarılı çalışmalar sergilemişlerdir.

Kültürün öneminden hareket eden odaklar, oluşturmaya çalıştıkları “Kürt milli kimliği” kavramının içeriğini dolduracak herhangi bir şeyi günümüze değin bulamamıştır. Bu amaçla, kökleri 1774 Küçük Kaynarca antlaşmasına uzanan Kürt etnolojisi enstitüleri kurulmuş, misyonerler ve diplomatlar aracılığıyla bölgede çalışmalar yapılmıştır.²³ Fakat, tüm bu yapılara rağmen neticede kısıtlı bir başarı kazanılabilmektedir. Bugüne kadar elde edilen sonuçlar da, istenilen amaca hizmet etmekten çok, amacı baltalayıcı niteliktedir.

Kürt milli kimliği oluşturmaya yönelik akademik araştırmalar istenilen sonucu sağlamayınca, Türkiye'ye karşı vekâleten savaşması amacıyla, özellikle 1980 döneminde PKK gibi terör örgütleri desteklenerek, bu örgütlere “Kürt milli ordusu” kimliği eklenmeye çalışılmıştır. Bundaki amaç, akademik dil ve tarih çalışmalarıyla temel bulunamayan uydurma milli kimlik konusunda yeni bir açılım yaparak, Kürt kökenli vatandaşların bilinçaltında sahiplenme duygusunun yaratılmasıdır. Tabii bunun yanında dünya kamuoyunda “Bağımsızlık isteyen Kürtler silahlı direnişe başladı” havasının estirilmesi, Anadolu coğrafyasında yaratılacak huzursuzluk ve çatışma ortamı sayesinde Güneydoğu Anadolu bölgesinin ekonomik ilerleme açısından daha da geri kalarak, ülkenin diğer kısımlarından kendini ayrı hissetmesinin sağlanması amaçları ile bölgedeki bebek katili teröristlerle uğraşan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne zaman ve para kaybettirilmesi amacı da olduğu kuvvetle vurgulanmalıdır.

Kabul edilmelidir ki, eski Demokrasi Partisi (DEP)'nden seçilen ve başlarını Leyla Zana'nın çektiği milletvekillerinin Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)'nde Kürtçe yemin etmeleri ve bir önceki paragrafta sayılan girişimler, akademik çalışmalardan daha etkili olmuştur. PKK Türkiye'nin milli dokusunda, psikolojik, siyasal, kültürel ve ekonomik alanlarda tahribat yaratmıştır ve psikolojik savaşın anketlerdeki birkaç puanlık kısıtlı başarısı da zaten bunlar üstüne inşa edilebilmiştir. Ancak, bu kısıtlı başarının çok sınırlı bir bölgede kalmasının nedeni de üstte söylenen milli kimlik eksikliği ve birinci bölümde üzerinde durulan Türk vatandaşlarının kendini farklı bir kimliğe mensup görmemeleridir.

Unutulmamalıdır ki, her milletin kendi kimliği diğer milletlerinkinden büyük ölçüde farklıdır. Nasıl ki, aralarında çok da önemli bir fark bulunmayan Hazar batısı Türklüğünün iki

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694 – 528X

Sayı: 18

Ekim – Kasım – Aralık 2009

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZISTAN

ENGLISH

РУССКИЙ

КЫРГЫЗЧА

önemli parçası olan Azerbaycan ve Türkiye halkları, Haydar Aliyev’in ifadesiyle “iki devlet tek millet” iseler Anadolu ahalisinin büyük kısmını oluşturan Türk ve Kürt unsurları da aynı kimliğin mensupları, aynı tarlanın hasadıdır. Nasıl aynı tarlada farklı niteliklerde ürün yetişse bile bu, ait olunan tarlayı değiştirmese, uydurulmaya çalışılan ayrımcı yapay kimliğe de Türklükten ayrı kimlik gerektiren önemli farklılıklar bulunamaması son derece doğaldır.

4) YAPAY HAREKET’İN OYUNCAK LİDERLERİ

Bir hareketin veya örgütün niteliğini anlamak ve gerçek amacını sezebilmek için en geçerli yollardan biri, o hareketin veya örgütün tarihini incelemektir. Tarihini incelemek derken kastedilen, o örgüt veya hareketin, başta liderlerinin yapıp ettikleri olmak üzere; para sağlayıcılarını, ideolojisini, çıkış yerini-zamanını ve hatta çıkış anında içinde bulunulan siyasi ve ekonomik durumu incelemektir. İşte bu bakış açısına uygun olarak, “Kürt sorunu” adını taşıması için çok geniş ödenekler ayrılan; büyük projeler geliştirilen ve “Kürtçülük sorunu” diye de adlandırabileceğimiz sorunun tarihi incelendiğinde, Kürt sorunu’nun neden olmadığına dair bir sebep daha gözler önüne serilir.

Bir hareketin gerçekten halka inebilmesi ve samimi kabul edilebilmesi için, hareket liderlerinin “sine-i millet”ten başka sığınacak yerleri olmamalıdır. Hareketin kökü dâhilde olmalı, halkı sarmalıdır. Hareket liderleri ve fikir önderleri, kendi halklarının çıkarını zedeleyecek veya onurunu küçük düşürecek sözler vermemiş olmalıdır. Tarihin yapraklarındaki toz üflendiğinde, ortaya halkın kendi emek ve direnciyle kazandığı saf ve temiz bir zafer çıkmalıdır; ışığı gözleri kamaştırmalıdır. Tıpkı, Atatürk gibi; tıpkı, Dünya’nın bugüne kadar gördüğü en muazzam halk hareketlerinden olan Kurtuluş savaşı gibi.

Fakat, bazen “Kürt sorunu” diye ezberlettirmeye çalıştıkları hareket, yukarıda bahsolunan saflıktan çok uzaktadır. Sözde hareketin tüm tarihi boyunca, gelmiş geçmiş liderlerinin Amerika, İsrail ve kendilerine destek olan diğer tüm ülkelere verdikleri sözler, onların desteklerini sağlayabilmek için yaptıkları ve adlarına savaştıklarını iddia ettikleri insanların gururunu kıran haince açıklamalar oldukça düşündürücüdür. Bunun üzerine bir de, sözde hareketin dönem dönem kimler tarafından ne için kullanıldığı incelenirse, hareketin niteliği ve samimiyet derecesi açıkça gözler önüne serilir.

Bu konu hakkında detaylı bir araştırma yapmış bir yazarın kitabında²⁴ geçen şu satırlar gerek bölücü Kürtçü hareketin, gerekse Dünya’daki diğer bölücü oyuncak hareketlerin niteliğini yansıtmaları bakımından önemlidir: “Barzani görüştüğü kişilere, kendilerine yardım edilirse General Kasım’ı devireceklerini ve Irak’ı Orta Doğu’daki en önemli Amerika Birleşik Devletleri (ABD) müttefiki haline getireceklerini söylüyordu.” Barzani’nin liderlik yaptığı ve Türkiye’deki bölücü hareketin bir benzeri olan Irak’taki hareketin samimiyeti konusunda çok

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694 – 528X

Sayı: 18

Ekim – Kasım – Aralık 2009

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZISTAN

ENGLISH

РУССКИЙ

КЫРГЫЗЧА

daha açıklayıcı bir örnek daha: “Barzani bir keresinde, ‘Şayet davamızda başarıya ulaşırsak, ABD’nin 51. eyaleti olmaya hazırım. ABD bizi korursa, ABD politikalarına göre hareket etmeye hazırım.’ demişti.”²⁵

Tabii, bağımsızlık için uğraşan sözde hareketin liderlerinden birinin, Molla Mustafa Barzani’nin, bu davranışlarının altında yatan gerçek sebebi anlamak için, böyle şahıslardaki zihniyeti de incelemek gerekir. Bunun içinse kendisinin, eski ABD başkanı Jimmy Carter’a yolladığı 9 Şubat 1977 tarihli mektubundan tek bir cümleye başvurmak yeterli olacaktır: “Halkım, kendisine **taahhüt edilen mükâfatın verilmesini** benden bekliyor; ben de **sizden bekliyorum.**” Bu cümle, hareketi destekleyen ve ona katılanlardaki temel zihniyeti alenen ortaya koymaktadır. Bu zihniyete göre, bağımsızlık bir mükâfat, yani ödüldür ve bu ödülün verilmesi de ABD başkanına veya bunu verebilecek bir başka odağa havale edilmiştir. Osmanlı’ya isyan eden Mekke Emiri Şerif Faysal’ın durumu, benzerlerinin aklına sık sık gelmelidir.²⁶

İşte, bölücü terör hareketinin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarından destek bulamamasının nedenlerinden biri de bu zihniyettir. Çünkü bin yıldır Anadolu topraklarında yan yana yaşayıp yan yana ölen insanlara bağımsızlık bir vaat, mükâfat değil; uğrunda ölünen ve kendisine ancak her karışı kanla sulanan topraklar üzerinde sahip olunabilen kutsal bir değer, milli onurun olmazsa olmaz kısmıdır. Böyle olduğunu da, “Türk’ün ateşle imtihan edildiği” yıllarda koyun koyuna ölünen, öldürerek göstermiştir. Yabancıların kendisini ödüllendirmesini bekleyen bu sözde bağımsızlıkçı özde çıkarıcı hareket, halkla arasındaki bu anlayış farklılığından dolayı halka inememekte ve kendini bir etnik temele dayandıramamaktadır. Üstüne dayandığı tek temel “çıkar” dır ve onların yanında yer alanların kendilerini Türk mü yoksa Kürt mü olarak tanımladığı sorunun çözümü açısından hiç önemli değildir.

Yapılacak değerlendirmelerde, 1930’lu yıllarda dönemin Apo’su olan Abdurrahman Mihi’nin tıpkı günümüzdeki benzerleri gibi Suriye’de kalıyor ve değişik dönemlerde Türkiye’ye sızarak terörist faaliyetlerde bulunuyor olması da, dış dinamiklerin önemini analiz etmek açısından önemlidir.²⁷ Bu nokta, bir başka kaynakta şöyle tespit edilmektedir: “... Serî’ul-infisâl (hemen ayrılabilir) ve kolaylıkla **müstaid-i iğfâldirler** (kandırılabilirler)...”²⁸ Bunun yanında, Osmanlı’da veya 1925 öncesi olan isyanların da, milliyetçilik temelli değil, aşiret reislerinin çıkarlarını devam ettirme amacıyla çıktığı da önemsenmelidir.²⁹

Bilinmelidir ki; “‘Ulusum insanoğludur, yurdum yeryüzü.’ diyen filozof Fichte bile Almanya, Napolyon orduları tarafından ezilirken iliklerine kadar Cermen olduğunu his ve ilan etmiştir.” Milli kimliklerin büyük buhran ve savaş anında tekrar parladığı gerçeği asla gözden kaçırılmamalıdır.³⁰

5) MİLLİ BİRLİK VE ÖZGÜNLÜKTEN YOKSUNLUK

Millet olabilmenin önde gelen şartlarından biri de, millet kabul edilen topluluğun, dil alanında genel anlamda yekpare bir özellik göstermesidir. Tabii bunun yanında dili ile gerek tarihi süreç içerisinde ve gerekse içinde olunan dönemde edebiyat yapması, onu geliştirmesi ve tüm bunlardan da önemlisi dilinin “özgün” bir nitelik sergilemesidir. Eğer bunlar yoksa, yani dil birliği sağlanamamış ve öne sürülen dil ile edebiyat yapıp halk yaşamı ilmek ilmek işlenmemiş ise, o dilin ait olduğu herhangi bir millet gösterilemez. Ancak, şu nokta önemle vurgulanmalıdır, Ruslar tarafından bazı yöntemlerle dilleri değiştirilen Türkler ve buna benzer örnekler (Türkiye’de Türkçe öğrenememiş vatandaşların durumları) değerlendirmede hariç tutulmalıdır. Çünkü, bunların nedenleri kesinlikle milli yapıyla ilgili olmayıp asıl nedenleri tarihi gerçeklerle sabittir.

Yukarıda geçen “özgünlük” sıfatı üzerinde önemle durmak gerekir. Çünkü; her ulusun kendi dili, onun kendi milli özelliklerini yansıtır. Bakıldığı zaman buna en iyi örnek Türkçe’dir. Çok basit bir örnek vermek gerekirse, Türk ulusu tarih boyunca atlarla hep iç içe olduğundan dolayı, atlarla ilgili sözcükler çok çeşitlidir. Örneğin, “beyaz at” değil “kır at”, “siyah at” değil “yağız at” demek Türkçe’nin at konusunda ne kadar geliştiğine³¹ ve Orta Asya Türk hayatının dile ne ölçüde yansıdığına oldukça basit iki örnektir.

Ulusal anlamda özgünlük ile de bu kastedilmektedir. Dili özgün olmayan milletler, ya sonradan birçok kavmin ırk olarak karışmasıyla (evlenmesiyle) oluşmuştur ya da yine çeşitli kavimlerin kültürel anlamda alışveriş yapmasıyla oluşmuşlardır. Bu oluşumun başka bir yolu olamaz. Bu iki oluşum türüne de en iyi örnek, Anglo-Sakson karışımıyla oluşmuş olan İngiliz ulusudur.

Bu açıdan bakarak incelediğimiz zaman, karşımıza Kürtçe’yle ilgili çok önemli sonuçlar çıkar. Şöyle ki, 1879 yılında St. Petersburg’da, Ferdinand Justi tarafından Kürtçe bir sözlük hazırlanmıştır. Daha sonra bu sözlükteki kelimeler, Vladimir Minorsky tarafından kökenler açısından incelenmiş ve ortaya çok çarpıcı bir sonuç çıkmıştır. Sonuçtaki dağılımlar şöyledir: 8378 kelime; 3180 Türkçe, 2230 Farsça, 2000 Arapça, 220 Ermenice, 108 Keldanice, 60 Çerkesçe, 20 Gürcüce ve 500 civarı da menşei belli olmayan (yani Kürtçe) kelime bulunmuştur.³² Bundan daha da ilginç olanı, De Groot’un benzer bir çalışmasında, **532 tane de Göktürkçe kelime** tespit edilmesidir.³³ Çok basit bir örnek vermek gerekirse, Göktürkçe’de “kon”, Kürtçe’de de “kon” ve bunun Türkçe anlamı ise “konak yeri, çadır”.³⁴ Bundan 1400 yıl öncesine ait Göktürkçe kelimelerin sırrının üzerinde 5. bölümde durulacaktır.

7 Kasım 1918-2 Ekim 1919 tarihleri arasında 25 sayı olarak çıkan “*Jin (Hayat)*” adlı bir dergi, zamanın Kürtçülerinin kendi tarihlerini araştırma ve milli dillerini kurgulayarak Kürt milletini uyandırma çabalarının bir ürünü olarak gösterilmektedir bazı kaynaklarca.³⁵ Dergi

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694 – 528X

Sayı: 18

Ekim – Kasım – Aralık 2009

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZISTAN

ENGLISH

РУССКИЙ

КЫРГЫЗЧА

büyük oranda Türkçe olarak çıkarılmıştır. Dergideki ilanlarla Kürtçe eser aranmış, elinde olanlardan, dergiye göndermeleri istenmiştir. Ancak baştan sona Türkçe çıkan bu derginin çabaları sonuç vermemiş, hiçbir şey bulunamamıştır. Kürtçe'nin özgün ve köklü bir dil olduğu iddia edilmesine karşın, derginin neden Türkçe çıktığı ve onca ilana karşın neden hiç Kürtçe eser bulunamadığı yanıtlanmalıdır. İncelendiği zaman, Kürtçe ve Kürt tarihi hakkında kaynak nitelikli Kürtçe eser eksikliğinin, *Roji Kürd* dergisi yazarlarından Abdullah Cevdet tarafından da itiraf olunduğu görülür, ki bu da iddiamızı doğrular niteliktedir.³⁶

Jin dergisinin Osmanlı'nın ateşkes istediği tarih olan 14 Ekim 1918'de hız kazanan ve gerek Mondros gerek Sevr antlaşmasında da emperyalistler tarafından ifade edilen "Kürtlerin ayrı devlet kurmaları" tezinin bir aracı olarak kullanıldığı da rahatlıkla öne sürülebilir. O tarihe kadar böyle bir çalışma içine girilmeyip de, tam da ayrılık düşüncelerinin yaratıldığı bir dönemde derginin çıkması oldukça anlamlıdır. İngiliz destekli Kürt Teali Cemiyeti ile aynı zihniyete hizmet eden bu hareket acaba neden bu kadar kısa sürmüştür?

Tüm bunlardan çıkarılacak bir tek sonuç vardır: Kürtçe, özgün nitelikli, milli bir dil değildir; Türkçe, Farsça ve Arapça'nın bir karışımıdır. Yakın ve uzak tarihte bu dilde yazılmış bir-iki eser dışında neredeyse hiç kaynak yoktur. Kaldı ki, Kürtçe diye oluşturulmaya çalışılan dil, komşu köylerin dahi birbirini anlayamadığı, K.Irak'taki parçasının ise Soranice'yle karıştırılarak resmi dil ilan edilmeye çalışılan, Zazacayla hiçbir bağı olmadığı halde aynı dillermiş gibi gösterilen bir derlemedir.³⁷ Bu durum, Ziya Gökalp tarafından şöyle ifade edilir: "Elimizde bağımsız varlıkları bilinen 4 dil vardır: Kurmançi, Zaza, Soran, Lebr. Aralarındaki fark lehçe farklılığı değil, dil farklılığıdır."³⁸ Kaldı ki, Zazalar da kendilerini Kürt olarak görmemektedir.³⁹

Yabancı gözüyle bakması açısından Norman Stone'nun bu iddiayı destekleyen sözleri de önemlidir: "Gençlere öğretmek için tek bir Kürt dili değil, farklı diller vardır. Türkiye'de Kurmançi yaygındır ama, çok farklı bir Zazaca da vardır ve bu ikisi Kuzey Irak'takilerden çok farklıdır. Bunların standardize edilmesi de imkânsızdır."⁴⁰ O halde bir dil birliğinden bahsederek kurulması planlanan kukla devletin resmi dilini tasarlamak tamamen mantıktan uzaktır.

Kürtçe'nin, Türkçe'den apayrı bir milli dil gibi gösterilmesi ise tamamen art niyetli bir çabanın sonucudur. 23. dönemde TBMM'de milletvekili olmaya hak kazanan DTP'liler, bildikleri yabancı dil olarak Türkçe'yi göstermiştir. Kürt mü Türk mü olduğu önemli olmayan teröristlerin kendi aralarında Türkçe konuşmaları ise, DTP'lilerin Türkçe'ye yabancı dil muamelesi yapma çabalarını anlamsız kılan bir davranıştır.

Ayrıca belirtilmesi gereken bir diğer nokta da, daha birkaç yüzyıl öncesine kadar tamamıyla Türk olduğu bilinen Karakeçili aşireti⁴¹ gibi bazı aşiretler bugün Türkçe bilmemekte ve tamamıyla başka bir dil konuşmaktadırlar. Dikkate alınması gereken husus

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694 – 528X

Sayı: 18

Ekim – Kasım – Aralık 2009

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZISTAN

ENGLISH

РУССКИЙ

КЫРГЫЗЧА

budur. Dil tek başına kimliği belirlemez, şüphesiz ki çok önemlidir, bazen dinden de daha belirleyicidir ancak tek etken değildir. Türkçe'nin öğrenilemediği bölgelerde Türkçe ve Kürtçe kursları açılarak halkın bu kurslara ilgi ve tepkisini ölçmek güzel bir yöntem olarak uygulanmıştır. Eğer gerçekten de bir ayrı millet yapısı varsa ve bunun adı “Kürt milleti” ise, halk Kürtçe kursuna gitmeliydi. Ancak, daha birkaç yıl öncesinde açılan Kürtçe kursları ilgisizlikten kapanmıştır ve yöre halkı Türkçe öğrenmeye olan merakını defalarca ilan etmiştir. Bu konuda bir anket çalışmasının sonuçları oldukça dikkate değerdir. Güneydoğu’da yapılan ankette deneklere, “İmkânları olsa çocuklarını nasıl bir okula gönderecekleri” sorulmuş ve sadece %15’i Kürtçe ve büyük çoğunluğu da İngilizce demiştir. İlginç olan, seçeneklerde hiç olmamasına rağmen deneklerin %10’dan fazlasının “Türkçe” seçeneğini özellikle yazdırmış olmalarıdır. Bunun yanında, ekonomik entegrasyonun (bütünleşmenin) getirdiği kaynaşma da göz ardı edilmemelidir.

Özetlemek gerekirse, Kürtçe adında milli bir edebiyat dili yoktur. Dört-beş dilden mürekkep bu dil, yörelere göre Farsça veya Türkçe ağırlıklı olan karma bir dildir ve bu dille tarih boyunca yapılmış neredeyse hiçbir çalışma yoktur. Dolayısıyla, köken itibariyle eski Göktürkçe’yle de ilişkisi olduğu öne sürülen bu dili Türkçe ve Farsça arasında bir geçiş ürünü saymak akla daha uygundur.

6) IRK VE KÖKEN BİRLİĞİ

Kimlik esasen kişinin kendi kabulüne dayalı bir olgudur. Türk ana babadan bir bebek İngiltere’de büyürse, kendini baskın şekilde İngiliz hissedecektir. Dolayısıyla, ırk anlamında köken atlarda önemliyken, insanda çok da belirleyici değildir. Irkî aidiyet, daha çok antropolojik incelemelerde ve tarihi gerçekleri (göçler, savaşlar vs.) saptamada kullanılan bir kavramdır. Onun dışında, kimse binlerce yılda oluşmuş olsa da ırkî aidiyetlerine göre kimliğini belirlemez. Fakat, bazen öne sürüldüğü gibi, Türklükten her anlamda tamamen ayrı bir Kürt kimliği olduğu konusundaki uydurmacalara da bir yanıt vermek ve ırkî anlamdaki ortaklığı da vurgulamak önemlidir. Bu temelden hareketle, Kürt kökenli Türk vatandaşlarının da köken açısından da Türklükten farklı olmadıklarını kısaca anlatmaya çalışacağım.

Kürtlerin Türklüğü tezi temelde, İskitlerin Türk olduğu ve Kürtlerin; İskitlerin (Sakalar) Kafkasya’dan gelip Doğu Anadolu’yu işgallerinden sonra ortaya çıktığı görüşüne dayanmaktadır. Bu tez savunulduğu bir eserde şöyle belirtilmektedir: “Tarihin hiçbir döneminde Hint-Avrupa kavimleri arasında Kürt adında bir oymak olmadığı gibi bugün de yoktur. Böyle iken, Türklüğün beşiği Orta Asya’nın kuzeyindeki Yenisey’den, Orta Tuna’daki Macaristan’a değin uzayan Türk-Oğuz bölgeleri ile atlı göçebe Türk urukları arasında ‘Kürt’ ve ‘Kürdak’ adını taşıyan Türkçe anadilli topluluklar olmuştur. Bunun gibi

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694 – 528X

Sayı: 18

Ekim – Kasım – Aralık 2009

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZISTAN

ENGLISH

РУССКИЙ

КЫРГЫЗЧА

Tanrıdağları'ndan Fırat'a uzanan bölgedeki 'Kürt' adlı kavimler, tanındıkları çağlardan beri Saka ve Türkmen soyundan bilinmiştir.⁴²

Tarihte Kürt kelimesinin geçtiği en eski belge, Göktürk yurdundaki 7. yüzyıla ait Yenisey yazıtlarından biri olan Elegeş yazıtıdır.⁴³ Bu yazıtta ülkenin hanı, halkına Göktürkçe olarak şöyle seslenmektedir (bugünkü Türkçe'yle): “*Ben Kürt İlhan Alp Urungu...*” Bu yazıt hakkında bazı farklı teoriler olsa da, dikkate değer bir kaynak olarak kabul etmekte fayda vardır. Bunlara ek olarak, Gyula Nemeth, L.Rosanyi gibi Macar tarihçilerinin Macar birliğinin kurulmasında önemli rol oynayan Kürt isimli boyun Türk olduğunu ortaya koymuş olmaları⁴⁴ ile Evliya Çelebi'nin *Seyahatname*'si de genel olarak Kürtlerin aslen Türk olduğu tezinde kullanılabilir.

Kürtlerin kökeni hakkındaki bir diğer baskın tez de Kürtlerin Med soyundan geldikleridir. Bu tez, V.Minorsky'e aittir ve ilk kez 1938'de kendisi tarafından ortaya atılmıştır, fakat V.Minorsky bu görüşünü 8 yıl sonra değiştirmiştir. Medler, Asya'dan gelmiş ve M.Ö. 7-6. yy.'larda İran'da devlet kurmuşlardır. Kendileri hakkındaki tüm bilgiler komşuları tarafından verilmektedir. Sakalar (İskitler) da aynı bölgeye aynı zaman diliminde gelmiş Türk soylu bir kavimdir ve Medleri yıkmışlardır. Bu tezin temeliyse, Kürtlerin Med ve İskit kalıntılarında sonra ortaya çıkmalarıdır.

1925 Şeyh Sait isyanı'nda ordudan kaçarak isyancılara geçen Yüzbaşı İhsan Nuri de kitabında Kürt-Med ilişkisine dair hiçbir iz bulunamadığını üzülen ifade etmektedir: “Bu milletin (Medler) unutulması ve adının hiç geçmeyişi ilginçtir. Bugün Med diye bir aşiret de yoktur.” der ve Sakaları Türk kabul eder: “Saka adını hem Ural Gölü civarında hem de Darius'un ordusunda görüyoruz. Acaba Medler Sakalardan mıydı?”⁴⁵ Tüm sayılanlardan dolayı, Medleri, Kürtlerin ataları olarak kabul etmek mümkün değildir.

Hiçbir ciddi kaynaktan ve bilim dünyasında kabul görmeyen ve İranlı bilim adamı Mehrdad Izady tarafından dillendirilen bir diğer teze göre de Kürtler 50.000 yıllık bir tarihe sahiptir ve Sümerler, Akadlar, Elamlılar ve hatta Pontus Devleti hep Kürt'tür. Kürtler, Orta Doğu'daki uygarlığın ilk sahipleridirler.⁴⁶

Tarafsızca incelendiğinde, bölgeye gelen Kürt boyunun yerli unsurlarla karışarak dil, din ve kültür anlamında **Türklükten farklı bazı nitelikler kazandığı açıktır**. Fakat bu farklılıklar asla değişik bir milli aidiyet yaratacak düzeyde değildir. Zaten bizzat V.Minorsky'e göre, “sistemli araştırmalar, Kürt adı altında örtülen birçok eski kavmin varlığını ortaya çıkaracaktır.”⁴⁷ Sonuç olarak, bugünkü Kürt tabakası, buraya Orta Asya'dan gelmiş, özellikle dil unsuru ve manevi değerler ile ırkî anlamda ve tarihi veriler değerlendirildiğinde baskın olarak Türklük, kısmen İranlılık ve Araplığın kaynaşmasının ağır bastığı, yerli toplulukların da karıştığı bir sentezi temsil etmektedir.

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694 – 528X

Sayı: 18

Ekim – Kasım – Aralık 2009

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZISTAN

ENGLISH

РУССКИЙ

КЫРГЫЗЧА

Kürt tabakası bu karışım olma özelliği ile, Büyük Ortadoğu Projesi (BOP) ile yeniden şekillendirilmek istenen ülkelerden Irak, İran ve özellikle Türkiye aleyhinde kullanılmaya çalışılmaktadır. Bölgesel farklardan dolayı, Türklük ve İranlılık'ın getirdiği farklılık Irak'ta, Araplık ve İranlılık'ın getirdiği farklılık Türkiye'de; Türklük ve Araplık'ın getirdiği farklılık çoğunlukla Farslar ve Güney Azerbaycan Türklerinden oluşan İran'da devletler aleyhinde, Irak Kürdistan Demokrat Partisi (IKDP), PKK, *Partiye Jiyan Azadiye Kürdistan* (PEJAK)⁴⁸ ve daha niceleri üzerinden kullanılmaktadır.

Kimlik tanımlaması her ne kadar kişinin kendi düşüncesi ve hissedişlerine bağlıysa da tarihi gerçekleri ortaya koymak gerekir. Bu bağlamda, Kürtler aslen Orta Asya'dan beri Türk olduğu ve bugünkü farklılıklarının yerli unsurlarla karışmalarından kaynaklandığı, tartışmalar devam etse de, öne sürülebilir. Tıpkı ırkî anlamda Türk olan ama bugün Türklükle pek bir ilgileri kalmayan Macarlar ve Bulgarlar gibi. Bu durum, bazı kaynaklarda şöyle belirtilmektedir: “Dersimlilerin ecdadı Maveray-ı Türkistan'dır. Kökende Türk olan Dersimliler zaman içinde kendi adet ve milliyetlerini terk etmiş ve lisanlarını kaybetmişlerdir.”⁴⁹

7) MİLLET OLMA BİLİNCİ

Millet olma bilinci, milletleri ayakta tutan en önemli unsurdur. O olmadan bir milletin uzun süre ayakta kalması, normal şartlar altında, mümkün değildir. Peki uluslaşma da denen millet bilincine sahip oluş nedir, nasıl olur?

Millet tanımıyla ilgili esasında öznel ve nesnel kıstaslara dayanan iki görüş vardır. Öznel kıstasların önde gelenleri olan dayanışma duygusu ve geçmişteki büyük liderler dikkate alındığında, genel Türk tarihinden soyutlanabilecek bir Kürt tarihi ortaya çıkmaz. Dayanışma duygusu, yalnızca Kürt vatandaşlar arasında değil, tüm Anadolu ahalisi arasında mevcuttur. Büyük tarihi liderler açısından ise, bağımsız bir Kürt milleti uğruna hayatını heba etmiş bir kahraman gösterilemez. Atatürk, Fatih Sultan Mehmet, Kılıç Arslan'lar veya Kanuni Sultan Süleyman gibi liderler ise bütün halkın kahramanları olduğuna ve birleştirici etki yaptıklarına ve Abdullah Öcalan veya benzerleri incelendiğinde varılacak sonuç şaibeli olduğuna göre, öznel kıstaslara uygun bir Kürt milleti tarifi yapılamaz. Nesnel kıstasların başlıcaları olan dil, din ve ırk açısından olay ele alındığında da, sonuç değişmez. Komşu köylerin dahi çoğu zaman birbirlerini anlayamamaları durumu göz ardı edilerek yekpare bir Kürtçe'nin varlığı kabul edilse bile, yukarıda da söylendiği gibi Kürtçe esasında Türkçe kökenli olup yerel dillerle karışarak farklılaşmış bir derlemedir. Kaldı ki, birbirlerini doğrudan anlamaları söz konusu olmayıp 3 (bazı kaynaklarda 4) farklı dil olan Kurmanci, Dimili ve Soranice'yi, Kürtçe'nin lehçeleri kabul etmek yanlış olur.⁵⁰ Din açısından farklılaşmayı sağlayacak bir

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694 – 528X

Sayı: 18

Ekim – Kasım – Aralık 2009

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZISTAN

ENGLISH

РУССКИЙ

КЫРГЫЗЧА

unsur göze çarpmamaktadır. Irk açısından ise Kürt kökenli vatandaşların, esasen Türk olup öz kimliklerinin farklılaştığına dair ikna edici kanıtlar öne sürülebilmektedir.

Millet olabilmek için, Ahmet Ferit'in, ünlü Türkçü Yusuf Akçura'nın *Üç Tarz-ı Siyaset* makalesine yanıtında belirttiği gibi, bazı baskıları milli kimliğini koruyarak atlatmış olmak da gerekir.⁵¹ Ancak, Kürt milleti olarak kümelenmesine çalışılan kitleler üzerinde, gerek Osmanlı zamanında, gerek Cumhuriyet yıllarında baskı veya benzeştirme (asimilasyon) siyaseti güdülmemiş, aksine Osmanlı'nın hoşgörü politikası 1923 sonrası da devam etmiştir. Elbette bazı isyancılara karşı hak ettikleri şekilde davranılmıştır ve bu sırada da bazı önlemler alınmak zorunda kalınmış ve bazı dönemlerde dönemin şartları bazı şeyleri zorunlu kılmıştır,⁵² fakat olabildiğince kuruyu yaştan ayırmaya çalışan bir anlayış iş başındadır. Fakat, böyle bir politikanın yürürlükte olmasını bırakın, Şeyh Sait isyanı ve Dersim isyanı sırasında bile gerek basında, gerek bürokratik çevrelerde ve Cumhuriyet aydınları arasında, bu yönde bir fikre dayanan gerçek anlamda ciddi ve köklü bir hareket görülmemektedir.

Dolayısıyla, bir Kürt milletinden söz edebilmek için gerekli olan, bazı baskıları milli bütünlük içinde atlatmış olmak şartının başarıyla yerine getirildiğine rastlanmamaktadır. Bu zorunluluk diğer bir deyişle, sınavlardan başarıyla geçmek gibidir. Genel Türk tarihine baktığımız zaman, ta Orta Asya'dan beri bu sınavdan defalarca başarıyla geçmiş bir millet tarihi görülür. Orta Asya'da Kültigin ve Bilge Kağan neyse, Anadolu'da Atatürk odur ve hatta daha büyüktür. Son sınavını 1922'de galip devletlere karşı başarıyla veren millet, sınavdan geçmeye çalıştığı günlerde, Türk-Kürt ayrımı bilmeden yan yana öldü ve bugünlere gelindi. Şimdi iki apayrı millet olduklarını öne sürmek yanlıştır. Elbette farklılıklar oluşmuştur ancak, bu farklar ayrı millet olmayı gerektirecek kadar büyük ve önemli değildir. Kaldı ki, bahsedildiği üzere Kürt toplumunun kendi başına ve toptekun başarıyla verdiği bir sınav, geçirdiği buhranlı bir dönem yoktur. Tüm buhranlı dönemler Türk-Kürt yan yana atlatılmıştır. O halde farklı bir milli yapıdan, tasa ve kıvançta birlikten nasıl söz edilebilir? 3 Ocak 2008'de Diyarbakır'daki patlamada, evlatları yiten şehir halkı ile bebek katili teröristler arasında nasıl bir milli bağ oluşturulabilir?

Eğer gerçekten apayrı ve oturmuş bir Kürt milli kimliği olsaydı, 1946'da İran'ın Mahabad kentinde Sovyet desteği ile kurulup 1 yıl yaşayan "Mahabad Kürt Cumhuriyeti" uğrunda savaşacak bir nüfus, hatırasını yaşatacak bir millet olurdu.⁵³ Ancak, öyle bir millet veya millet olma bilincinin olmadığı, oluşturulamadığı açıktır. Kaldı ki, bizzat Kürt aşiret reislerinin Osmanlı'ya sığınma nedenlerini anlattıkları arizadaki ifadeleriyle "Kürtler, ayrı ayrı kabile tarzında yaşamaktadırlar. Sadece Allah'ı bir bilip Muhammed ümmeti olduğumuzda ittifak ederiz. Diğer hususlarda birbirimize uymamız mümkün değildir."⁵⁴ Bunlara ek olarak, 1925 isyanına katılmış olan Ahmet Süreyya'nın İstiklal mahkemesindeki "Ortada millet denecek bir Kürt topluluğu yokmuş meğer."⁵⁵ şeklindeki ifadesi de durumu son derece güzel özetler.

8) ÇÖZÜM

Her ne kadar bir “Kürt Sorunu” ndan bahsedilemezse de, yukarıda da defalarca bahsedildiği gibi, ortada bazı kültürel farklılıklar ve bu farklılıklar üzerinden terör eylemleri gerçekleştiren bir grup ve o grubu çıkarları gereği destekleyen herkesçe malum bazı dış odaklar vardır. Tüm bu etkilerle bir “sorun” oluşmuştur ve büyümeye devam etmektedir. Zaman içerisinde toplumun radikalleşmesi olasılığını da beraberinde getirebilecek olan bu kar topu, çığa dönüşmeden eritilmelidir. Ne yapılmalıdır sorusuna verilebilecek yanıt ise en üst düzeyde karışıktır. Gerek coğrafyanın, gerek iç koşulların ve gerekse de dış koşulların etkisiyle durum oldukça karışık bir hale geldiğinden, hem hızlı fakat geçici sonuçların devşirilebileceği, hem de yavaş fakat kalıcı sonuçların devşirilebileceği iki ana tipte çözüm geliştirilmelidir. Geçici çözümler bulmadaki esas fikir, kalıcı çözümlerin etkisini göstermelerine zaman kazandırmaktır. Uzun vadeli önlemler meyvesini verdikçe de sorun ortadan kalkacaktır. Ancak, ne yazık ki, çözüm önerilerini de içeren birçok kaynakta bu ayrıma gidilmeden öneriler geliştirilmektedir. Ortak bağların vurgulanmasını, kalıcı çözümler sağlayacak eğitim gibi önerilerle aynı kategoride değerlendirmek çok doğru sayılmaz. Fakat, birçok kaynakta ne yazık ki tüm çözümler bir anda sunulmakta, sanki hepsi birden aynı anda yürütülerek başarı elde edilebilecekmiş gibi düşünülmektedir. Ancak mantıklı olan, geçici ve kalıcı çözümleri ayırıp her birini zamanı geldikçe uygulamaktır.

8.1) Kısa Vadeli Geçici Çözümler

Kısa vadeli geçici önlemlerin temel amacı, PKK’yı ve benzerlerini hızla ve kati surette ezerek, eylemlerin derhal durmasını temin etmek ve tekrar başlamaması için gereken geçici ortamı sağlamaktır. Varolan huzursuzluk ve tartışma, terörün bizzat varlığı ve onun dayattığı toplumdaki farklılaşma üzerinden devam ettiğine göre, terörün varlığının kesintiye uğraması toplumdaki huzursuzluğu ve tartışmaları dindirecektir. Bu sayede toplum, gerçek gündemine odaklanabilecek ve gelişme yolunda adımlar atılabilecektir.

Daha önce de kabaca belirtildiği gibi din etkeni Kürt vatandaşlar konusunda çok önemlidir. Dolayısıyla, İslam’ın birleştirici etkisinden yararlanılmalıdır. Dini bağın vurgulanması önemlidir.⁵⁶ Bu sayede bölge halkı, devleti de kendinden bilecek ve terörist hareketlere destek vermekte gönülsüz olacaktır.⁵⁷ Ancak, günümüz Türkiye’sinin iç siyasi tartışmaları nedeniyle bu vurgu, gayri resmi yollarla yapılmalıdır. Bu konuda, o bölgedeki güvenlik kuvvetleri önemli görevler üstlenebilir. Din konusunda uygulanması gereken bir diğer yol da, İslamcı-Kürtçü bir parti kurulmasını muhakkak engellemektir. Fakat, bu önlem asla kalıcı ve yoğun bir sonuç vermeyecektir. Kaldı ki, din vurgulamasının aralıksız bir şekilde yapılması da, bölgenin millet temelinden çok ümmet temeline oturmasına neden olabilir. Bu sebeple din vurgusu, yalnızca çok gerekli zamanlarda ve yükselen tansiyonu düşürmekte kullanılmalıdır.

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694 – 528X

Sayı: 18

Ekim – Kasım – Aralık 2009

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZISTAN

ENGLISH

РУССКИЙ

КЫРГЫЗЧА

Aynı şekilde, ırki anlamda aynı kökten geldiği de, karşıt bir propaganda olmadıkça öne sürülmemelidir. Aksi takdirde, bir tepki hareketinin doğması olasılığı kaçınılmaz olur.

Din vurgusundan daha önemli olan nokta ise, doğal olarak, PKK'nın acilen ve bir daha belini doğrultamayacak şekilde ezilmesidir. Bu sayede konu, en azından günlük haber bültenlerinden düşecek ve olayın ateşi düşecektir. Tabi bundan da önemli olan etkisi yapacağı psikolojik etkidir. Çatışma alanı derhal Türkiye dışına çıkarılmalı; büyüyen yeni nesillerin her gün tank görerek büyümemesi sağlanmalı ve asker, polis görmenin psikolojik etkisi tekrar kurulmalıdır. Nasıl Batı bölgelerimizde panzer vs. görüldüğünde ister istemez bir tedirginlik oluşmakta ise aynı durum Doğu'da da geçerli olmalıdır. "Askeri normalleşme" sağlanmalıdır.

Geçici önlemlerin bir diğeri de, basın etkisinden faydalanılmasıdır. Kitle iletişim araçlarının inandırıcılığı devlete büyük yararlar sağlayabilir. Son dönemde televizyonlardaki töre dizileri, bölge halkındaki dışlanmışlık hissini azaltmada etkili olmuştur. Aşırıya kaçılmadan bunun devamı sağlanmalıdır. Uzun vadeli çözümler konusunda değinilecek olan bölge ekonomik kalkınma projesinin propagandası yapılmalıdır. Basın büyük projelerden bahsetmeli, tüm bölge halkı hızla zenginleşeceğine inandırılmalıdır. Bu konudaki bir diğer önlem de, Kürtçe'nin hangi türünde olursa olsun gazete, dergi vs.'ye izin verilmesidir. Ancak, izin verilecek dil adı asla Kürtçe olmamalı; Kürtçe'nin birbirini anlamayan türlerinin adı ayrı ayrı sayılmalıdır. Önemli bir nokta da bu izinlerin televizyon ve radyo için geçerli olmamasıdır. Eğer bunlarda da bu izin geçerli olursa, Türkçe öğrenmek için bir sosyal ihtiyaç kalmaz insanlarda.

Basının ve genel olarak halkın bir diğer hayati ödevi de, bölge insanını tamamen sahiplenmek ve halk dilindeki birtakım imajları belleklerden silmektir. Çünkü, ne kadar esprî anlamında kullanılsa da bazı imajlar, şehre gelen insanların kendilerini dışlanmış hissetmelerine neden olabilmektedir. Unutulmamalıdır ki, insanlarda gruplu direnme duygusu geliştiren şey değişen şartlar değil, kendilerini küçük gören güçlü insanlardır. Kimliğiniz küçümsenirse kendinizi daha abartılı bir şekilde ifade edersiniz; ancak, kimliğinize böyle yaklaşılmazsa daha farklı olursunuz.⁵⁸

Bölgede, devlete karşı en ufak bir birlik duygusu kalmamalıdır. Devlet, bölge insanının tek dostu, sığınabileceği tek liman olmalıdır. Özellikle devlet memurlarının bölge doğumlu olmamasına özen gösterilmeli, hemşerilik duygusunun üstü kapalı bir birlik sağlaması önlenmelidir.⁵⁹ Aynı zamanda, belli bir yetkiye sahip memurların da, asker kökenli olması, güvenliğin ve disiplinin sağlanması açısından olumlu etki yapabilir. Ayrıca, bölgenin sürgün yeri olarak kullanılmasından vazgeçilmesi ve bunun halkta yapacağı olumlu etki de azımsanamaz. Bu madde altında, kuvvetle vurgulanması gereken bir diğer nokta da, AB komiserleri ve diğer yabancı yetkililerin, bölgedeki yerel yönetimleri cesaretlendirmesinin engellenmesindeki gerekliliktir. Aynı şekilde, bölgede halkın gözünde en güçlü olduğu düşünülen birkaç kişi, aşiret reisi vs. devlet tarafından alaşağı edilerek, devletin tek otorite

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694 – 528X

Sayı: 18

Ekim – Kasım – Aralık 2009

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZISTAN

ENGLISH

РУССКИЙ

КЫРГЫЗЧА

olması sağlanmalıdır. Bu aynı zamanda, “idarenin kabuğun üstünde ve halktan ayrı kalması”⁶⁰ durumuna da son verebilir.

Kısaca, bölgede yalnızca devletin borusu ötmeli ve devlet gücünü göstermeli; bozgunculuk yapanları ezebileceğini herkese kanıtlamalıdır. Bir taraftan da, ortak değerler, din, tarih birliği vs., **gereklikçe vurgulanmalıdır**. Bu vurgulamalar yapılırken, Türk milliyetçiliğinde olmayan bir öğe, düşman yaratma olgusu da zaman zaman kullanılabilir. İsmet İnönü bu önlemi, “Fransızları düşman görmek, mıntika için daimi bir gıda olmalıdır.” şeklinde ifade etmiştir.⁶¹ Düşmanın kim olacağı günün şartlarına göre ayarlanarak, öfke yönlendirmesi yapmak faydalı olabilir.

8.2) Uzun Vadeli Kalıcı Çözümler

Yukarıda bahsedilen geçici çözümler, bu bölümde bahsedilecek tedbirlerden sonuç alınıncaya kadar huzursuzluğun durulmasını ve bu tedbirlerin işlenmesini sağlayacak nitelikte çözümlerdir. Kesin sonuç alındığında, yapılan ek vurgulama ve yönlendirmeler derece derece durdurulmalıdır. Kalıcı çözümlerin özü, tüm Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları arasında temelli bir kültürel birlik ve **her alanda tam entegrasyonun** sağlanmasıdır. Kültürel birlikten kasıt, asla asimilasyon değildir; kasıt, “her yurttaşın **yeterli dozda** Türk milli kültürünü özümsemesi”dir.⁶² En basitinden Fransa’da dahi bu ortaklığın kurulmasına çalışılmıştır. Bu sayede herhangi bir ayrı-gayrılık hissini oluşmaması pekişecektir.

En önemli çözüm, hiç şüphesiz ki, eğitim konusundaki adımlara dayanacaktır. Eğitimle ilgili amaçları kabaca ikiye ayırmak gerekir. Bunlar, hayatların entegrasyonu ile milli kültürün yeni nesillere aktarımıdır. Hayatların entegrasyonundaki amaç yalnızca ekonomik iç içe geçmişlik değil; tasa, kıvanç ve diğer her duyguda birlik olmasıdır. Bu konuda sporun, özelden futbolun etkisi küçümsenemez. Milli kültürün aktarımındaki temel hedef ise, Türkçe’yi Anadolu coğrafyasında, olmazsa olmaz haline getirmektir.

Hayatların entegrasyonu, bir Güneydoğulunun kaderini, ekmeğini vatan sathının her yerinde araması konusunda eğitimidir. Bugün, insanların aklına göç etmek için neredeyse tek gelen yer, İstanbul’dur. Bu durum eğitim sırasında yapılacak yönlendirmelerle bitirilmeli; bölge halkının aklına göç etmek için Trabzon, Tokat veya Manisa da gelmelidir. Bu sayede tüm Türkiye’ye dağılacak olan insanlar ve taşıdıkları kültür, vatanın diğer renkleriyle karışacak; daha türdeş, iç içe geçmiş bir toplum yapısı oluşacaktır. Doğal olarak, bunun için öncelikli şart tüm bölge halkının eğitiminin artmasıdır. Yani Dünya görüşlerinin artması, Türkiye olanaklarından haberdar olmalarıdır.

Milli kültürün aktarımı ise, temel olarak Türkçe öğretimi ve ülkenin diğer kısımlarının bölge çocuklarına tanıtılarak “vatan sevgisi”nin gelişmesini sağlamaktır. Yatılı okullar, eğitim

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694 – 528X

Sayı: 18

Ekim – Kasım – Aralık 2009

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZISTAN

ENGLISH

РУССКИЙ

КЫРГЫЗЧА

çözümlerinde çok önemli bir yer tutmaktadır. Bu okullar, ülkenin Batı ve Kuzey kesimlerinde küçük merkezlerde kurulmalı ve yöneticileri olabildiğince asker kökenli olmalıdır. Aksi takdirde, bu okullarda da PKK örgütlenmesinin gelişmesi kaçınılmaz olur.⁶³ Bu okullarda izlenecek program genel anlamda Türk milli kimliğini ve Türk büyüklerini tanıtabilecek şekilde olmalı, millet bağlarını daha da güçlendirecek temeller atılmalıdır.⁶⁴

Ada inşası da son derece önemlidir. Ada inşası demek, gerilimin yüksek olduğu veya daha riskli görülen yerlerde siyasi temelli Kürtçülükle ilgisini tamamen kesmiş bölgelerin oluşturulması anlamına gelir. Siyasi Kürtçülükle ilgisi olmayan halk kitlelerinden oluşacak bazı yerleşim yerleri kurulabilir veya varolanlar bu niteliğe kavuşturulabilir. Bölgede üretilen hammaddelerin bu “ada”larda toplanması ve bu adaların ekonomik olarak tamamıyla Batı bölgelerine bağlanmış olması da, ekonomik bütünleşme açısından çok önemlidir.⁶⁵ Bu sayede, bölgede gelişecek ayrılıkçı hareketler yerel üst gelir gruplarından destek alamayacaktır; hatta aksine, aralarında bir çıkar mücadelesi oluşacaktır. Aynı zamanda, girişilecek her türlü yenileşme hareketi de bu merkezlerden başlamalıdır. Bundaki amaç ise, bölge halkının bütününde bu merkezlerle etkileşime girmeye yönelik bir ihtiyaç oluşturmaktır.⁶⁶ Ümit Özdağ bu durumu, “Millileşmiş yerel elit, bölgede devletin temel dayanağı olacaktır.” şeklinde belirtmiştir.⁶⁷

Ekonominin çözüme etkisi üzerinde de hassasiyetle durmak gerekir. İnsanlar, öncelikle ekonomik sıkıntılarını gidermeyi amaçlarlar günlük hayat mücadelesinde. Maddi anlamda sıkıntılarını giderdikten sonra ise etnik arayışlara girerler. Dolayısıyla, kimlik konusundaki riskler giderilmeden bölgeye (bölge seçkinlerine) yüksek refah sağlanması orta vadede ülke çıkarları açısından daha zararlı olabilir. Ayrılıkçı hareketlerin dayandığı tabanın, kısıtlı kaynaklar yerine geniş kaynaklara hükmetmesi tehlikeli olacaktır. Bu sebeple, bölgede kimlik sorunlarının çözülmesiyle at başı gidecek bir kalkınma projesi geliştirilmelidir. Ekonomik sıkıntılar her ne kadar teröre zemin hazırlasa da, kimlik sorunları çözülmeden gelecek refah bir süre sonra çok daha güçlü bir ayrılıkçılığı getirecektir.⁶⁸ Amaç, özelde bölgenin zenginleşmesi değil, genelde Türkiye’nin zenginleşmesi olmalıdır ve Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) bu anlamda muazzam bir projedir. Kalkınma konusunda bir diğer önlem de, doğum oranlarının ülke ortalamasından yüksek olduğu bu bölgede sıkı bir aile planlaması uygulanmasıdır. Bu sayede maddi rahatlama daha hissedilir hale gelecektir.

Demokrasi ve insan hakları açısından yapılması gereken ise, insanların kendi dillerini rahatça öğrenebilmelerine engel çıkarmamaktır. Bu ilkeyi, bu sorun açısından ele alırsak varılacak nokta, bölge halkının hangi dili (Kurmançî, Soranice, Zazaca vs.) öğrenmek istiyorsa o dili öğreten kurslara gidebilmesidir. Türkçe öğrenmek için yaratılacak sosyal ihtiyaç, Türkçe’nin ortak dil haline gelmesini sağlayacaktır.

Kısaca, bölge halkına Türkçe öğretilmesi ve **yeterli dozda** milli kültür aşılmasıyla at başı gidecek bir ekonomik kalkınma projesi hayata geçirilmelidir. Tabi bu program devam

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694 – 528X

Sayı: 18

Ekim – Kasım – Aralık 2009

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZISTAN

ENGLISH

РУССКИЙ

КЫРГЫЗЧА

ederken, bir taraftan da halkın önüne bir model konulmalı ve halk teşvik edilmelidir; ada inşası kısaca bu demektir. Ada inşası sayesinde bölgedeki ekonomik hâkimiyet, ülkenin kalan kısımlarıyla her anlamda iç içe geçmiş ve asla ayrılmaz duruma gelmiş olan odaklara aktarılabilir. Ancak, ne önlem alınırsa alınsın, hangi vurgu yapılırsa yapılsın ve nasıl bir proje uygulanırsa uygulansın, ülke halkı tamamıyla kucaklaşmadıkça çözüm imkânsızdır ve bu kar topunun büyüyerek çığa dönüşmesi, bazılarının bunun altında kalması kaçınılmazdır.

9) SONUÇ

Yukarıda da defalarca belirtildiği gibi, yeryüzünde Kürt adlı apayrı bir millet yoktur ve tarih boyunca bu ad hep bir boy adı olarak varolmuştur. Bu ad, bir teze göre, kökeni Orta Asya Türk tarihine dayanan bir boy adıdır. Tarih boyunca Macaristan'dan İran'a kadar olan bölgede de adı geçmiş olan bu boy, yılların getirdiği ayrılıklarla özünden farklılaşmış, yeni kültürel öğeler kazanmıştır.

Günümüzde daha yoğun şekilde Türkiye'nin Güneydoğu bölgesinde olmak üzere, İran'ın Batı sınırları, Irak'ın Kuzeyi ile Suriye'de kollarının yaşadığı bu kültür, bölgesel benzeşmelerin de etkisiyle, kısmen Farslık ve Araplık ile daha fazla da Türklük ögesi taşımaktadır. Bu kültüre en az 250 yıldır yeni bir kimlik kazandırmaya çalışan batılı odakların amacı **Batı'nın çıkarları için kullanılabilir yeni bir kimlik** yaratmaktır.⁶⁹ Bu amaca karşı durmak tüm bölge ülkelerinin ve hatta tüm Dünya'nın barışı için önemlidir. Ortadoğu'da oluşturulacak böyle bir kimliğin, dış yardımlar olmadan yaşaması olanaksızdır ve bugün medet umulan dış yardımların günü geldiğinde kesileceği açıktır. Ardından, komşularıyla arası iyi olmayan bu çıbanbaşının haline sıra gelecektir ve bölge barışı için büyük bir tehdit oluşacaktır. Politika oluştururken, bu gerçekler göz ardı edilmeden çalışılmalıdır. Fakat bunlara rağmen, “Kürt yoktur.” demek, meseleyi derinleştirip kökleştirmekten başka hiçbir işe yaramaz. Kürt vardır, ancak onun ne olduğu yukarıda anlatıldığı gibi anlaşılmalıdır.

Çözüm nedir sorusuna verilebilecek yanıt ise ne yazık ki, bugünkü ortamda oldukça karışıktır. Elbette çözüm yok değildir, fakat son derece karışıktır. Hem kısa vadede geçici sonuçların, hem de uzun vadede kalıcı sonuçların devşirilebileceği iki tip çözüm geliştirilmelidir. Yine de kabaca özetlemek gerekirse geçici çözümlerde, tüm Türk halkının ortak değerlerinin gereken her ortamda vurgulanması ve “baskıcı rejimin zulmü” propagandasının engellenmesi için basılı yayın haklarının sağlanarak gerilimin düşürülmesi önemlidir. Aynı zamanda, PKK'nın ezilmesi ve devlete karşı en ufak bir dayanışma duygusu veya “hami” bırakılmaması da çok önemlidir. Kışkırtıcılık yapan dış güçlerin kaynağına ve gücüne bakılmadan derhal ve kat'i surette ezilebilmesi de devletin varlığını koruma açısından hayattır, şu an için çok zor gözükse de bunun bir şekilde yapılabilmesi acilen gereklidir. Kalıcı çözümlerde temel hedef, Türkiye'de bir daha kültürel farklılıklara dayalı bir

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694 – 528X

Sayı: 18

Ekim – Kasım – Aralık 2009

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZISTAN

ENGLISH

РУССКИЙ

КЫРГЫЗЧА

huzursuzluk veya ayrışma çabasının oluşmamasını temin etmektir. Bu amaçla yapılması gereken şey tüm vatandaşların Türkçe'ye ve ülkenin milli kültürüne yeterli dozda bütünüyle dâhil edilmesi ve ekonomik anlamda tüm ülkenin birbirine ayrılmaz şekilde kenetlenmesini başarmaktır. Kasıt, asla bir benzeştirme değildir. Kasıt, geleceğin teminat altına alınmasıdır. Ada inşasının temel hedefi de budur. Ancak, tek sorumluluk devletinki değildir. Halkın da ödevleri vardır. En büyük görevi, o bölgenin de tıpkı İstanbul gibi, Ankara veya İzmir gibi, Balıkesir veya Ardahan gibi Türkiye'nin bir parçası olduğunu samimiyetle göstermek bunu ve hiç kimseyi “doğulu” diye niteleyerek, küçük görerek dışlamamasıdır. **Aksi halde, evet; Türkiye’de “Kürt Sorunu” vardır.**⁷⁰

DİPNOTLAR

- 1) *Partiye Karkeren Kürdistan*, Türkçe’de Kürdistan İşçi Partisi anlamına gelmektedir.
- 2) Servet KABAKLI, “45 Yıl Önceki Türkmen Katliamı”, *Halka ve Olaylara Tercüman*, 14.07.2004.
- 3) Andrew HEYWOOD, *Politics*, Palgrave Macmillan, New York, 2002, sf. 128.
- 4) Kazım KARABEKİR, *Kürt Meselesi*, Emre Yayınları, İstanbul, 2005, sf. 9.
- 5) Mustafa AKYOL, *Kürt Sorununu Yeniden Düşünmek*, Doğan Kitap, İstanbul, 2006, sf. 99.
- 6) Hasan KUNDAKÇI, *Güneydoğu’da Unutulmayanlar*, Alfa Yayınları, İstanbul, 2004, sf. 67-72 ve Ece TEMELKURAN, “ABD’nin Bölge Politikası Bekleniyor”, *Hürriyet*, 17.12.2007.
- 7) Saygı ÖZTÜRK, *İsmet Paşa’nın Kürt Raporu*, Doğan Kitap, İstanbul, 2007, kitabın geneli.
- 8) Ümit ÖZDAĞ, *Kürtçülük Sorunu’nun Analizi ve Çözüm Politikaları*, Bilgi Yayınları, Ankara, 2006, sf. 153.
- 9) Bkz. Hulki CEVİZOĞLU, *İşgal ve Direniş*, Cevizkabağı Yayınları, İstanbul, 2006, sf. 158-159.
- 10) Bkz.CEVİZOĞLU, a.g.e., sf. 151-152.
- 11) Ahmet ALTAN, “Korkuyla Parçalanmak”, <http://www.gazetem.net/aaltanyazi.asp?yaziid=282>, (Erişim tarihi: 05.03.2007)

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694 – 528X

Sayı: 18

Ekim – Kasım – Aralık 2009

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZISTAN

ENGLISH

РУССКИЙ

КЫРГЫЗЧА

12) Yılmaz ERDOĞAN, “Yalvarıyorum”, *Hürriyet*, 24.07.2006 ve Altemur Kılıç’ın ona yanıtı: “Kartal Kanadına Mektup”, *Yeniçağ*, 9 Ağustos 2006.

13) a) AB Avrupa Komisyonu’nun Eylül 2005 tarihli Avrupalılar ve Diller başlıklı raporundaki Eurobarometer verileri. b) A.Haluk ÇAY, *Her Yönüyle Kürt Dosyası*, sf. 30. c) Nüfusbilim Dergisi, cilt 14, sf. 110. d) KONDA Araştırma Şirketi’nin Milliyet Gazetesi için Mart 1993’te İstanbul’da yaptığı anket.

14) *Milliyet* gazetesi için KONDA şirketi tarafından 2006’da hazırlanan “Biz Kimiz” adlı çalışma. (Erişim tarihi: 10.11.2007’de http://www.konda.com.tr/html/dosyalar/ttya_tr.pdf adresinden alındı)

15) ÖZTÜRK, *a.g.e.*, sf. 26.

16) Doğu ERGİL, *Türkiye Sorunlu Güneydoğu: Fırtınanın Gözünde Demokrasi*, Toplumsal Araştırmalar Merkezi Yayınları, Ankara, 2006.

17) Andrew MANGO, *Türkiye ve Türkler*, Remzi, İstanbul, 2005, sf. 222.

18) Kemal KİRİŞÇİ/Gareth M. WINROW, *Kürt Sorunu*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2007, sf. 84-85.

19) Kasım-2007’de Türkiye’nin dört bir yanında yapılan mitingler ve bu mitinglerde atılan “Türk-Kürt kardeştir; ayırım yapan kalleştir.” sloganları.

20) Stephen KINZER, *Hilal ve Yıldız:İki Dünya Arasında Türkiye*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2002, sf. 155.

22) Ziya GÖKALP’ in deyimiyle hars. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Ziya GÖKALP, *Türk Medeniyet Tarihi*, Elips Kitap, Ankara, 2007, sf. 24-26.

23) Mustafa HERGÜNER, “Atatürkçü Strateji Anlayışında Anadolu’nun Jeopolitiği,” *Jeopolitik dergisi*, 2007, cilt:42, sf. 73.

24) Tuncay ÖZKAN, *CIA Kürtleri’nin Gizli Tarihi*, Alfa Yayınları, İstanbul, 2004, sf. 25.

25) ÖZKAN, *a.g.e.*, sf. 45.

26) Attila İLHAN, *Sağım Solum Sobe*, İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2005, sf. 186-188.

27) ÖZTÜRK, *a.g.e.*, sf. 21.

28) KARABEKİR, *a.g.e.*, sf. 52.

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694 – 528X

Sayı: 18

Ekim – Kasım – Aralık 2009

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZISTAN

ENGLISH

РУССКИЙ

КЫРГЫЗЧА

- 29) Erol KURUBAŞ, *Kürt Sorununun Uluslararası Boyutu ve Türkiye*, Nobel, Ankara, 2004, sf. 10.
- 30) Ziya GÖKALP, *Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak*, Bordo Siyah Yayınları, İstanbul, 2005, sf. 76.
- 31) Ali Şir Nevai'nin, *Muhakemet'ül Lügateyn* ve Kaşgarlı Mahmut'un *Divan-ı Lügat'it Türk* adlı eserleri.
- 32) Ali Tayyar ÖNDER, *Türkiye'nin Etnik Yapısı*, Fark, Ankara, 2007, sf. 213.
- 33) ÖNDER, *a.g.e.*, sf. 214.
- 34) “Karacadağ Kürtleri,” *Atlas dergisi*, 2006, cilt: 154, sf. 111.
- 35) *Kırmızı Çizgi dergisi*, 2007, cilt: 28, sf. 12-15.
- 36) Bkz. Ahmet ÖZCAN, *İmparatorluk Çökerken Yeni Bir Ulus Tahayyülü*, Lotus Kitap, Ankara, 2007, kitabın geneli.
- 37) Mehmet GÜL, “Hangi Kürtçe”, *Yeniçağ gazetesi*, 30.10.2007.
- 38) Ziya GÖKALP, *Kürt Aşiretleri Hakkında Sosyolojik Tetkikler*, Toker Yayınları, İstanbul, 1999, sf. 32-33.
- 39) Mehmet AYDAR, *Zazaca-Türkçe Sözlük*, Doruk Yayınları, İstanbul, 2003, eserin önsözü.
- 40) Norman STONE, “Talking Turkey”, *The National Interest dergisi*, 2000, sonbahar sayısı, sf. 66.
- 41) GÖKALP, *a.g.e.*, sf. 39.
- 42) M.Fahrettin KIRZIOĞLU, *Kürtlerin Türklüğü*, Hamle Yayınları, İstanbul, eserin geneli.
- 43) Bu yazıt, Yenisey ırmağına karışan Elegeş deresi kenarındadır. Boyutları 60 cm'e 320 cm'dir. Aynı zamanda, Yenisey yazıtlarının en uzun olanıdır ve tamamı 12 satırdır.
- 44) ÖNDER, *a.g.e.*, sf. 200.
- 45) ÖNDER, *a.g.e.*, sf. 197-198.
- 46) Mehrdad IZADY/Kenan Ziya TAŞ, *Güneydoğu ve Diyarbakır*, Erzincan, 2003, sf. 50.
- 47) Vladimir MINORSKY, *Kürtler*, Koral Yayınları, İstanbul, 1992, sf. 12.

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694 – 528X

Sayı: 18

Ekim – Kasım – Aralık 2009

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZISTAN

ENGLISH

РУССКИЙ

КЫРГЫЗЧА

48) *Partiye Jiyan Azadiye Kürdistan*, Türkçe’de Kürdistan’da Özgür Yaşam Partisi anlamına gelmektedir.

49) KARABEKİR, *a.g.e.*, sf. 87.

50) Andrew MANGO, *Türkiye ve Türkler*, Remzi Yayınları, İstanbul, 2005, sf. 220.

51) Enver Ziya KARAL(der.), *Yusuf AKÇURA: Üç Tarz-ı Siyaset*, Lotus Kitap, Ankara, 2005, sf. 81.

52) Hasan CEMAL, “Türkiyeli, Türk, Kürt”, *Milliyet*, 13 Eylül 2003.

53) ÖZKAN, *a.g.e.*, sf. 6.

54) AKYOL, *a.g.e.*, sf. 31.

55) Uğur MUMCU, *Kürt-İslam Ayaklanması*, Tekin Yayınevi, İstanbul, 1991, sf.117.

56) ÖZDAĞ, *a.g.e.*, sf. 155.

57) AKYOL, *a.g.e.*, sf. 224.

58) Amin MAALOUF, *Ölümcül Kimlikler*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1999, sf. 39.

59) ÖZDAĞ, *a.g.e.*, sf. 146.

60) Bkz. İsmet İNÖNÜ’nün raporu, ÖZTÜRK, *a.g.e.*, sf. 22.

61) ÖZTÜRK, *a.g.e.*, sf. 28.

62) AKYOL, *a.g.e.*, sf. 285.

63) ÖZDAĞ, *a.g.e.*, sf. 169.

64) Bkz. Abidin ÖZMEN’in raporu, ÖZTÜRK, *a.g.e.*, sf. 78.

65) ÖZTÜRK, *a.g.e.*, sf. 30.

66) ÖZTÜRK, *a.g.e.*, sf. 35.

67) ÖZDAĞ, *a.g.e.*, sf. 137.

68) ÖZDAĞ, *a.g.e.*, sf. 137 ve sf. 188.

69) CEVİZOĞLU, *a.g.e.*, sf. 157.

70) Yılmaz ÖZDİL, “Kürt Sorunu”, *Hürriyet gazetesi*, 01.10.2007.